



Viețile noastre, ale tuturor, sunt niște călătorii. Iar călătoria este de multe ori mult mai mult decât doar vizitarea unor locuri noi, ci înseamnă și să ajungi să te înțelegi și să te cunoști mult mai bine pe tine însuși.

Dar nu numai pentru oameni și pentru formarea lor sunt importante călătoriile. Există destule animale a căror viață stă sub semnul călătoriilor. Cele de mai sus constituie subiectul unui încântător roman: **Călătoria elefantului.**

Cartea lui Saramago ne descrie drumul unui elefant, trimis de regele Portugaliei arhiducelui de Austria ca dar de nuntă. Însă, în cazul acestui roman, nu atât firul epic este cel important cât mai ales sentimentele pe care le încearcă, pe măsură ce călătoria se apropie încet de final, toți protagoniștii.

În timp ce călătorim cu elefantul și cu cei din jurul lui, descoperim noi și noi învățăminte despre cum trebuie să ne trăim viețile:

„Trecutul este o imensă carieră de piatră prin care mulți și-ar dori să se plimbe ca pe autostradă, în timp ce alții merg răbdători din bolovan în bolovan și îl ridică pe fiecare, pentru că simt nevoia să vadă ce se ascunde dedesubt .”

Adică, uneori este bine să ne eliberăm rapid de lucrurile trecute, alteori este de preferat să studiem fiecare întâmplare prin care am trecut pentru a fi siguri că am cules toate învățăturile posibile.

Devine clar pentru oricine care citește acest roman că cea mai importantă învățătură pe care o are acesta de transmis este aceea că de multe ori este necesar să putem ieși din noi înșine și din tot ceea ce reprezintă încorsetările pe care ni le poate impune însăși specia din care facem

parte. Un exemplu care ar trebui să-l facă să se analizeze serios pe orice om:

„Un om poate fi îmbrățișat de un elefant, dar este cu neputință de imaginat gestul contrar corespunzător .”

Interesant și totodată profund acest gând. Poate un elefant să dea dovadă de mai multă empatie decât un om? Din păcate/din fericire (depinde de unghiul din care privim lucrurile) așa stau lucrurile de multe ori. Adesea un animal ne poate învăța cum să fim mai umani.

Caracterizarea elefantului este construită pe măsură ce acțiunea romanului se desfășoară; totuși una dintre cele mai importante lucruri care pot fi spuse despre el este aceea că:

„Învățat, ceea ce se numește învățat, în sensul că ar ști să facă niște giumbușlucuri de circ, nu este, dar obișnuiește să se comporte cu demnitatea unui elefant care se respectă .”

Finele legături emoționale care se pot naște între om și elefant sunt puse în valoare ori de câte ori se oferă vreo ocazie potrivită:

„În schimb, au fost momente de vie emoție cum a fost cazul omului care a explodat într-un plâns convulsiv de parcă regăsise o ființă iubită despre care, de ani de zile, nu mai știa nimic. Pe acesta elefantul l-a tratat cu o particulară complezență. l-a trecut trompa peste umeri și peste creștetul capului cu mângâieri care păreau aproape umane, atât erau de delicate și de tandre. Pentru prima oară în istoria omenirii un animal s-a despărțit, la propriu, de câteva ființe omenești de parcă le-ar fi datorat prietenie și respect, ceea ce percepțiile morale ale codurilor noastre de comportament sunt departe de a confirma, dar care sunt poate înscrise cu litere de aur în legile fundamentale ale speciei elefantine.”

Textul lui Saramago este o bijuterie nu doar la nivel ideatic ci și la cel al formei sub care sunt exprimate aceste idei (știm prea bine ca până și celui mai prețios diamant îi crește considerabil valoarea după șlefuire). Iată, de exemplu, cum descrie romancierul portughez momentul, cu o certă încărcătură magică, în care ziua și noaptea par că se joacă, încercând să se alunge una pe alta:

„Orele au trecut, o palidă lumină la răsărit a început să deseneze curba porții prin care va intra soarele, în timp ce, în partea opusă, luna se lăsa să alunece alene în brațele nopții trecute .”

Elefantul Solomon/Soliman este în roman întruchiparea tuturor dorințelor și împlinirilor refulate și de aceea întâlnirea cu el este (pentru oricine are norocul să-l zărească) un moment cu adevărat crucial al existenței sale, așa cum se întâmplă și cu următorul personaj, a cărui teamă că s-ar putea să nu vadă elefantul este de înțeles pentru oricine a fost vreodată foarte aproape de atingerea unui țel sau de o întâlnire importantă însă care a pierdut ocazia perfectăcătând-o prea multă vreme:

„N-am văzut în viața mea un elefant, spuse administratorul cu un glas trist, de parcă de vederea unui elefant ar fi depins fericirea lui și alor săi .”

Ulterior, după ce reușește să-l vadă, același administrator se comportă de parcă aceasta ar fi cu adevărat una dintre acele întâlniri care marchează viața celor implicați și care nu va mai fi niciodată aceeași după ce momentul perfect s-a dus:

„Administratorul ar fi fost poate de opinia contrară, dar, călare pe catârul lui, își făcea cruci peste cruci, nevenindu-și să-și creadă ochilor. Un elefant, ăsta e un elefant, murmura, are peste patru coți înălțime, dar trompa, dar colții, dar labele, ce mari sunt labele. Când caravana se puse în mișcare, o urmări până la drumul mare. Își luă rămas-bun de la comandant, urându-i călătorie plăcută și o și mai plăcută întoarcere, și rămase cu ochii la ei în timp ce se îndepărtau. Făcea largi gesturi de adio. Nu apare în fiecare zi un elefant în viața noastră .”

Saramago obișnuiește să-și răsfete cititorii și cu glumițe inserate dibaci în text și care reușesc astfel să-i facă mesajul mai ușor de receptat:

„Urmând să-și petreacă nopțile în așezări locuite, aveau nevoie de un spațiu acoperit ca să adăpostească elefantul și caii, cei patru boi, și câteva duzini de oameni, și așa ceva, cum se poate deduce, era destul de greu de găsit în portugalia secolului al șaisprezecelea, care încă nu învățase să construiască hale industriale sau popasuri turistice .”

Sau, un alt exemplu al umorului lui Saramago implică viziunea lui despre alt animal foarte important în viața omului, câinele:

„Că tot vorbim de animale, pare de necrezut că nimeni din lisabona nu s-a gândit să trimită aici și vreo doi sau trei câini. Un câine e ca o asigurare de viață, un descoperitor de direcții, o busolă pe patru labe .”

O altă poveste impresionantă din roman este aceea a unei vaci care prin exemplul pe care îl oferă ne arată că pentru a supraviețui în lumea aceasta suntem obligați să ne schimbăm mereu, dar în același timp trebuie să încercăm să rămânem aceiași pentru ca cei din jur să ne poată recunoaște:

„După douăsprezece zile, vaca a fost găsită și salvată, plus vițelul, și au fost duși în triumf în sat, dar povestea nu se termină aici, a continuat încă două zile, pentru că vaca se sălbătice, pentru că învățase să se apere, pentru că nimeni nu mai putea s-o stăpânească și nici măcar să se apropie de ea, vaca a fost omorâtă, nu de lupii pe care îi învinsese în douăsprezece zile de luptă, ci chiar de oamenii care o salvaseră, poate chiar de stăpânul ei, incapabil să înțeleagă că, învățând să lupte, animalul, pe vremuri pașnic și împăcat cu soarta, nu se va mai opri niciodată .”

Într-o situație asemănătoare este și elefantul la un moment dat când este obligat de împrejurări să se comporte într-un mod care nu îi este înscris în codul genetic.

„Fiecare face ce știe din naștere, însă întotdeauna trebuie să ținem seama că ne pot apărea în cale excepții importante, cum este cazul lui soliman, care nu s-a născut pentru așa ceva, dar căruia nu i-a rămas decât să inventeze pe cont propriu un mod de a compensa înclinarea terenului, precum manevra de a-și întinde trompa în față, ceea ce îi dă aerul inconfundabil al unui războinic pornit la atac, pe care-l așteaptă moartea sau gloria .”

În final, o ultimă învățătură din partea lui Soliman:

CARTE: „Călătoria elefantului” de José Saramago

Scris de drd. Iulia Picu

Marți, 11 Noiembrie 2014 09:04 - Ultima actualizare Marți, 11 Noiembrie 2014 09:30

„Mergera elefantul cu pasul lui măsurat, fără grabă, pasul celui care știe că, pentru a ajunge, nu trebuie întotdeauna s-o iei la fugă .”

Poate și noi, oamenii, ar trebui să încetăm să ne mai grăbim pentru că așa riscăm să pierdem frumusețea momentului. Iar a pierde frumusețea clipei înseamnă să nu înțelegi că atunci când vine vorba de călătorii este important să te bucuri pe îndelete de ea și că, de multe ori, cel mai câștigat nu este neapărat cel care ajunge primul la destinație.

AUTOR: drd. Iulia Picu